

Paulus de aandacht vraagt. Bronnen daarvoor zijn de Handelingen der Apostelen, en de op Paulus' naam staande brieven. Nu hebben velen gezegd, dat deze bronnen, met name wat betreft de berichten over Paulus' roeping en bekeering en eerste werkzaamheden, gelijk ook die over de samenkomst te Jeruzalem (Handelingen 15), met elkaar in strijd komen. Is deze beweerde tegenstrijdigheid werkelijk aanwezig, dan, zoo merkt Prof. Greijdanus op, zou het uiterst moeilijk zijn, de geschiedenis van Paulus' leven en werken, en de ontwikkeling der kerk in haar aanvang te kennen. Het is daarom van het hoogste belang, niet alleen voor de erkenning van het Schriftgezag op een bepaald punt, maar ook voor het kennen van de geschiedenis bovenbedoeld, dat op goede gronden aangetoond wordt, dat de berichten niet met elkander strijden.

Zulke goede gronden nu geeft Prof. Greijdanus. Reeds bij het hooren van deze rede kwamen de hoorders onder den indruk van de als gewoonlijk dwingende argumentatie van den spreker. En voor zoover zij daarna de geheele publicatie (91 blz.) onder de oogen kregen, werd hun gevoel van eerbied slechts versterkt. Wij geven dan ook met blijdschap en dankbaarheid de aankondiging van deze studie hier. Hier en daar is een grieksch citaat opgenomen; echter zóó, dat óók lezers, die geen grieksch kennen, toch met vrucht deze studie ter hand nemen, en zich er in verdiepen kunnen. Men zal, over het leven van Paulus studeerende, deze studie niet kunnen voorbijgaan voortaan.

Wie op een zeer belangrijk punt zijn Schriftgehoof bevestigd wil zien, en Paulus' leven en werken kennen wil, bestudeere dit prachtig gedocumenteerde geschrift. K. S.

Kerstvertelboek.

Anne de Vries: Als alle lichten branden.
— G. F. Callenbach, Nijkerk.

Bij het naderkomen van het Kerstfeest breekt voor velen weer de tijd aan, eens uit te kijken naar geschikte Kerstverhalen. De nadruk moet hier wel vallen op het woord „geschikt”, want verhalen zijn er genoeg, waarin het Kerstgebeuren een plaats vindt.

Geen feest is er, waarbij men zoo zeer een sfeer zoekt te scheppen, als bij het Kerstfeest. Niet alleen de huiskamer, ook de etalages der winkels, ja zelfs de cafésalons vertolken deze sfeer door hun fel-flikkerende lichtjes of rood-brandende lampen. Imitatie-sneeuwvlokken hangen aan dunne draadjes boven een smelloos wit waltenveld, waarop een klein kerkje, lichtuitstralend, staat.

Dit alles moet de stemming suggereeren, die het Kerstwonder wekt. Het is iets liefs, iets reïns, wonderlijk-vreemd en vaag godsdienstig, dat de koude der gure Decemberdagen moet verzachten.

Nog beter dan het roode lichtje en de namaak-sneeuw, kan de literatuur de vereischte stemming brengen. Want geven gene iets wat bij de werkelijkheid ten achter staat, het verhaal kan alles heffen boven de werkelijkheid uit. Het wonder speelt dan ook een groote rol in de Kerstvertellingen. De sneeuwbedekte velden, waarboven de sterlichte hemel zich koepelt, de zingende geluiden, in de verder roerloos stille natuur, de witte schapen die hun koppen naar het oosten richten, zijn evenzoovele bestanddeelen van het mystieke Kerstverhaal. De lezer krijgt een diep-gevoelige voorstelling van een wondervreemde nacht, waarin de mensch zich verheugt en waardoor hij zich beter voelt worden.

Zorgvuldig wordt er in deze literatuur voor gemaakt, dat de geheimnisvolle sfeer verbroken wordt door het feit te nauw in contact te brengen met de werkelijkheid van allen dag. En dat is juist het groote bezwaar, dat wij hebben tegen deze, veelal nog uit het buitenland vertaalde en daarom nog vreemder aandoende verhalen. De entourage is hier doel geworden, geen middel om het groote wonder van Kerstmis helder te doen uitkomen. Integendeel, het feitelijk gebeuren wordt verdrongen naar een ver verleden en mag alleen nog dienst doen om een mystieke tint te verlenen aan de vertelling.

Het echt-christelijk verhaal kan natuurlijk wel enkele trekken ontleenen aan het bovenbedoelde, maar zal er in wezen van verschillen, door hoofden en bijzaken nauwkeurig te scheiden. Het is meer waar, maar loopt gevaar, omdat het het Kerstgebeuren niet ziet als een wonder van één nacht, het verband met den Kerstdag te verliezen of een geschiedenis te geven die toevallig op den Kerstdag plaats vond, zonder oorzakelijk verband.

Onder redactie van Anne de Vries verscheen bij Callenbach een bundel, waar aan meewerkten behalve de redacteur, Jan H. Eekhout, J. Fortgens, W. G. van de Hulst, Mary Pos, H. M. van Randwijk, Rie van Rossum en P. A. de Rover.

Het boek is in de eerste plaats bedoeld voor kinderen en wel in tweërlei opzicht. Allereerst

kan men het de kinderen zelf ter hand geven, om de verhalen te lezen en ten tweede kunnen onderwijzers of ouders het gebruiken om de kinderen er uit te vertellen. Ongetwijfeld is de redacteur er in geslaagd een achttal verhalen te bundelen, die zich uitnemend hiervoor leenen. De schrijvers hebben over het algemeen hun doel goed voor oogen gehouden, door verhalen te geven die door klaren eenvoud van stijl en inhoud voor kinderen bevattelijk zijn.

Slechts één er van, dat van Rie van Rossum, heeft iets van het onwezenlijke, dat vele Kerstverhalen kenmerkt, maar zij weet het wel te redde door er een droom van te maken, die den neerslag bevat van wat in het nuchtere leven van den dag aan Joost is overkomen. De moraal die er niet te dik oplegt, geeft toch bevrediging.

Enkele andere ontkomen niet geheel aan het bovengenoemde gevaar, dat er gebeurtenissen in beschreven worden, die toevallig op den Kerstdag plaats vonden of maar zijdelings met het Kerstverhaal iets te maken hebben. Dit laatste is het geval bij de vertelling van Fortgens, over het mismaakte Indische kind. Heel goed gezien is het, om ook Indië te betrekken in den bundel, immers ook daar worden velen door de Zending gebracht tot de kribbe van Bethlehem, maar een zuiver Kerstverhaal is deze mooie en pakkend geschreven vertelling eigenlijk niet.

Diep doorvoeld is het eerste stuk, van Anne de Vries zelf, over het Drentsche jongetje, een kleine Bartje, die de echte Kerstvreugde leert smaken door zijn liefde voor zijn armen buurjongen. Ook Van de Hulst en Eekhout gaven bijzonder goede staaltjes van vertelkunst.

Het is dan ook niet bedoeld als kritiek, wanneer beweerd wordt dat niet alle verhalen op hetzelfde hoogte peil staan, maar eer om de verscheidenheid ervan te typeeren. Alle verhalen hebben zonder eenig vaag mysticisme de beteekenis van het Kerstfeest voor geheel het leven beschreven. De toon ervan is zuiver christelijk. En daarom zullen niet alleen de kinderen, maar ook volwassenen kunnen genieten van dezen eenvoudigen, maar gaven bundel. 't Is een boek, waardoor men en zichzelf en de kinderen kan verrijken en blijmaken.

Voor hen die het willen gebruiken om de verhalen na te vertellen, heeft de redacteur er een paar losse pagina's praktische wenken aan toegevoegd. Vertellen aan kinderen is heel moeilijk, en velen zullen profijt kunnen trekken uit de opmerkingen die hier gegeven worden door iemand die getoond heeft de kinderziel volkomen te begrijpen.

Het boek dat reeds in vierden druk verscheen — bij voorbaat? — zal zijn weg wel verder vinden en het verdient dit.

Gr.

H. S.

VRAGEN VAN JONGEREN

„Onze kerkgang”.

(Slot.)

Als velen klagen over de kerk in onzen tijd, God klaagt over vele kerkmensen, die verbinden de kerk tot openbaring te komen in deze wereld als samenkomst van menschen Gods met den levenden en opgestanen Christus in hun midden, en daardoor God berooven van vele lofzangen ter plaatse waar zulks hoort.

Men versta mij goed. Niemand zegt, dat onder de vele niet-kerkgangers, of onder de vele onregelde kerkgangers geen christenen zijn. Die zijn er zeker wel en meer dan menig een denkt. Maar die zeer velen doen vandaag niet meer of doen het zeer slordig, wat Christus op den Zondag van de Zijnen vraagt. Zij letten niet meer op Zijn paasrecht allen te mogen roepen naar Zijn openbaringsplaats, of op Zijn paaschtrouw elken Zondag aanwezig te willen zijn in het midden der getrouwen. En wie Hem zoo niet meer kent in Zijn recht op Zijn dag, op Zijn vergadering, op Zijn eenheid met allen, die geeft nu Christus van zijn tijd, van zijn uur, van zijn vroomheid. Dat doet de man van het conventikel: Christus mag bij hem komen. Dat doet de man, die zegt: de Zondag is de eenige vrije dag, die ik heb: Christus moet nu maar een ander uur hebben, of de man, die op dezen Zondag de natuur in wil: Christus moet nu maar met hem mee. En zoo wordt de Zondag niet meer beheerscht door den soevereinen Kerkvorst, maar ontsierd door den wandel van den ongehoorzamen en slordigen kerkmensch, die niet vraagt naar des Konings gebod, en niet meer beeft voor des Konings soevereinen gang tot ons, en niet bedenkt, dat deze Christus zich op den Zondag niet uit de kerk laat halen, uit den dienst des Woords. Hij is de HEER van den sabbath en Hij is HEER van de kerk. Zoo heeft Hij geen behagen in deze zwerfers op 's Heeren wegen, die moesten zitten in 's Heeren kerk.

Daarom, jongelui, zal het in uw leven komen tot een kerkgang, rijk en vol verzadiging, weerdan dat Christus u elken dag aan het werk zet om overal te doen het werk des Vaders, want Hij geeft u de wet voor allen arbeid, en u de kracht om dien arbeid weer schoon te maken voor God. Zoo kent Hij u als de Goede Herder elken dag. Maar Hij wil u ontmoeten op den Zondag, Hij wil u zien in de „grote vergadering”. Hij wil u toespreken in de bediening des Woords. Hij wil u ambtelijk vertroosten, versterken, terechtwijzen, onderwijzen. En Hij zoekt u daar even begerig als de anderen, even liefdevol. Dit is toegroot en rijk. Hij heeft zelf den omgang tusschen Hem en u geregeld, in de week uw werk-uren vastgesteld en op den Zondag uw hoor-uren, in beide zijnde de HEER van heel uw leven, nochtans zeer zachtmoedig en genadig, want Hij leert u altoos doen den Gode welbehagelijken wil.

En zoo wordt ook gezien, dat de vraag: moet ik elken Zondag twee keer naar de kerk, eigenlijk niet deugt. Indien Christus is in elke wettig geconstitueerde kerkvergadering, moeten gij en ik er ook zijn, daar wordt niet meer over gediscussieerd. Durft gij thuis te zitten, als de HEER van uw leven in de kerk is, durft gij te gaan wandelen op een zomerschen Zondag, als Christus gekomen is om Zijn gemeente te ontmoeten, kunt gij u isoleeren met een roman als Christus' mandaat is: naar de kerk? De vraag moet dan ook worden: zal er op den Zondag tweemaal dienst des Woords zijn, zal de gemeente zich op dien dag tweemaal constitueren als kerkvergadering? Is dat nu wel voorgeschreven? Wel voorgeschreven in den zin van een precies geformuleerd sabbathsprogram vindt gij thans niets meer. De tijd van nauwkeurig voorgeschreven programma's is voorbij, de gemeente is mondig geworden op het Pinksterfeest, en moe het gebod thans in vrijheid doen! Het is daarmee niet gemakkelijker geworden, maar moeilijker. Want nu moet het gebod van boven af gehaald worden, om er hier beneden mee te komen tot een sabbathsprogram.

Als Christus thans zegt: Ik ben alleen in de wettige kerkvergadering, Ik kom nu alleen in ambtelijk verkeer, Ik heb den Zondag aangewezen als Mijn dag voor u, dan laat Hij ons — Zijn gemeente — zelf vinden de tijden van ontmoeting, de hoor-uren op den Zondag, in hoogste spanning aan het gebod des Konings: zie Ik kom!

En wanneer dan heden de kerk zich tweemaal op den Zondag constitueert naar Christus gebod, dan is dat niet een eigenmachtig optreden van een kerkeraad, of een handhaven van een oude en verouderde traditie, maar dan is dat bepaald onder de hoogste spanning aan het gebod van des Koning der kerk zelf, en dan spreekt de kerk als vergadering van ware christgelooften hiermede uit: Heere, wij gelooven hier den Sabbath te hebben ingericht naar Uw gebod, opdat Gij Uw sabbathswerk kunt doen in ons midden. Wij gelooven, o Groote Koning, te moeten vragen of Gij tweemaal in ons midden komen wilt, en ons geve het levende en krachtige Woord Gods, opdat onze hongerige en dorstige zielen gespijzigd worden. Heere, wij gelooven met dit tweemaal ons te constitueren bereikt te hebben de hoogste spanning van ons hart, om U gehoorzaam te zoeken, wij kunnen vandaag niet meer. Zie zoo komt de kerk op den Zondag tot kerkdienst in vrijheid, maar een vrijheid, die de hoogste binding is aan den wil van den Kerkvorst, en de hoogste spanning der liefde vraagt.

En zoo wordt het tweemaal samenkomen als kerkvergadering niet een starre kerkwet van een nevelachtige grootheid, de kerk, maar de levende en concrete gehoorzaamheid van kerkmensen, die vandaag uit het gebod hebben afgelezen: het moet twee keer, wij vragen vandaag of de Koning twee keer komt, om als de Heere in ons midden te zijn. En misschien constitueert de gemeente — vooral als er nood komt — zich straks wel driemaal, in heftiger begeerte naar Zijn gemeenschap.

En als wij dus gelooven hef moet vandaag twee keer, wij doen vandaag het sabbathsgedoor ons tweemaal als kerk te vergaderen, dan bidt de gemeenschap van Gods vrije zonen op den Zondag twee maal om het levende en krachtige Woord Gods, tweemaal om den omgang met des verhoogden Christus. En als allen zoo bidden op den Zondag, dan mag geen kerklid eigenwillig zeggen: één keer is mij genoeg. Want in dit twee keer spreekt de kerk haar begeerte uit naar Hem, ook zij wil komen tot deze feestelijke unie. In dit twee keer openbaart zij haar ernst om op Zijn tijd te komen, op Zijn dag aanwezig te zijn. In dit twee keer belijdt zij haar honger naar het Woord des levens, de gezonde leer. In dit twee keer roept zij om de volkomen unie met God en Zijn Gezalfde: het is vandaag nog maar twee keer, het is heden nog maar ambtelijk verkeer, het verlangen is naar meer. En als de kerk zich tweemaal constitueert op den Zondag, komt Christus ook twee keer, als zij tweemaal bidt om haar spijs, haar kerkspijs, de genade Gods, dan dekt Christus ook twee keer Zijn kerktafel. En als dan allen zeggen: twee keer, wie durft dan voor zich alleen te zeggen één keer, als de gemeente in haar geheel begeert naar Zijn twee-

maal komen t... maar één keer... Daarom zullen vragen, waarom keer medebid, bereid is. Hier trouwe kerkm... van één-keer, e... en de menscl... wekken tot ni... Konings en als

En zoo moe... over kerkgang... in geloof. Als... niet gezegd h... Kerkvorst op... stitueerde ker... den Zondag in... ik heb geen... met Petrus, Ik... kerk op alle p... durfde ik niet... gij moet twe... bevelen te ar... Christus is de... kerk zetten. H... dienst des Wo... Hij mag u en... ten opleggen... te hooren vrij... heeft ons God... zeer begerig... daarom hevige... naar de wet... dan gij en ik... dan niet nalos... openbaringspl... ik, Koning van... ook van den... zeer licht, wa... dat Gij Heere... stichten wilt... Gode te leven... een levensgan...

Wij moeten... gaderaar... tot U, en als... ontmoet. Het... Sabbath te no... ons, Gods nie... Heere zegge... Wij zullen... het huis des... H.

Over het C... menschenlijke... 430, veel ge... lossing gekom... dat hij twee... presbyter H... De eerste lie... de tweede o... Hieronymus... had om h... het gebleven... beide brieven... te vermanen... wijze waarop... ziel wordt g... alleen die op... die niet in s... ten aanzien v... den oorspro... en begint m... nos vocavit"... die ons heeft... lijkheid".

Na een kor... hij uitgaat... op grond va... doortrekt m... schapen uit... de elemente... over den vr... vermeld aan... te dat alle... Ze dat God... schept; 3e d... naar de lich... van zelfs in... hij in zijn l... zi de beste... vraag, doch... dat ze bij z... Israël en w...

Voorts sel... van Hierony... deze geloofd

III Z

Het

III Z

Het

Over het C... menschenlijke... 430, veel ge... lossing gekom... dat hij twee... presbyter H... De eerste lie... de tweede o... Hieronymus... had om h... het gebleven... beide brieven... te vermanen... wijze waarop... ziel wordt g... alleen die op... die niet in s... ten aanzien v... den oorspro... en begint m... nos vocavit"... die ons heeft... lijkheid".

Na een kor... hij uitgaat... op grond va... doortrekt m... schapen uit... de elemente... over den vr... vermeld aan... te dat alle... Ze dat God... schept; 3e d... naar de lich... van zelfs in... hij in zijn l... zi de beste... vraag, doch... dat ze bij z... Israël en w...

Voorts sel... van Hierony... deze geloofd

Voorts sel... van Hierony... deze geloofd

iw leven komen
erzadiging, we
an het werk ze
vaders, want hi
en u de kracht
naken voor Go
Herder elken
n op den Zon
de vergadering
ing des Woord
sterken, terecht
kt u daar ewe
levol. Dit is toe
mgang tussche
werk-uren van
r-uren, in beid
n, nochtans zee
ij leert u alzo
wil.
e vraag: moet i
de kerk, eigen
s in elke wettig
moeten gij en li
er over gedisp
als de HEEREN
urft gij te ga
ondag, als Chris
le ontmoeten
oman als Chris
De vraag moe
Zondag twee
zijn, zal de ge
al constitueer
vel voorgeschre
vel zin van ee
ogram vindt g
auwkeurig voor
ij, de gemeent
terfeest, en moe
Het is daarmed
maar moeilijke
oven af gehaald
te komen tot ee
alleen in de wet
alleen in ambte
aangewezen als
Zijn gemeente-
ng, de hoor-ure
ng aan het gebo
rk zich twee
naar Christus
achtig optreden
en van een oud
t is dat bepaal
t gebod van de
eekt de kerk als
ovigen hiernede
Sabbath te heb
dat Gij Uw sab
n. Wij gelooven
en of Gij twee
en ons geve hi
ods, opdat onze
ijzigd worden
se maal ons le
le hoogste span
zaam te zoeken
Zie zoo komt
kdiens in vrij
hoogste binding
t, en de hoogste
amenkomen als
kerkwel van ee
naar de levende
kerkmenschen
a afgelezen: he
ag of de Koning
n ons midden b
de gemeente
straks wel drie
jn gemeenschap
moet vandaag
t sabbathgebed
vergaderen, dat
je zonen op des
ide en krachtig
mgang met des
en zoo bidden
kerklid eigen
j genoeg. Want
haar begeerte
tot deze feest
nbaar zij haar
p Zijn dag aan
belijdt zij haar
ns, de gezonde
in de volkomen
het is vandag
lon nog maar
is naar meer
stiteert op des
er, als zij twee
spijs, de genade
keer Zijn kerk
keer, wie durf
en keer, als de
naar Zijn twee

maal komen tot haar, wie wil den Koning dan
maar één keer zien in Zijn heerlijkheid?
Daarom zullen dan die allen aan dien éenen
vragen, waarom Hij maar één keer komt, maar één
keer medebiddt, maar één keer tot mede-ontmoeten
bereid is. Hiermede is de roeping van alle ge-
trouwe kerkmenschen gegeven, om de menschen-
van-één-keer, en de menschen-van-nu-en-dan-eens,
en de menschen-van-heelemaal-niet-meer, op te
wekken tot nieuwen kerkgang als het gebod des
Konings en als de huisregel van het Huis Israëls.
Ea zoo moet gij gevoeld hebben, jongelui, wie
over kerkgang spreken wil, moet daarvan spreken
in geloof. Als Christus, nu verhoogd in den hemel,
niet gezegd had: Ik ben als Levensvorst en als
Kerkvorst op den Zondag in elke wettig gecon-
stitueerde kerkvergadering, Ik spreek vandaag op
den Zondag in ambtelijk verkeer met allen tegelijk,
Ik heb geen uren meer voortaan met Maria en
met Petrus, Ik heb van nu af spreek-uren-met-de-
kerk op alle plaatsen Mijner heerschappij, ja dan
durfde ik niet te zeggen: gij moet naar de kerk,
gij moet twee keer. Want geen mensch behoeft
bevelen te aanvaarden van een mensch. Maar
Christus is de Heer. Hij mag u bevelen, u in de
kerk zetten. Hij mag zeggen vandaag is het de
dienst des Woords, daar kunt gij Mij ontmoeten.
Hij mag u en mij Zijn Nieuw-Testamentische rech-
ten opleggen, en zeggen: gij zult, om van ons
te hooren vrijwillig: ik wil. En Hij, die bevoelt,
heeft ons God gekocht met Zijn bloed, en Hij is
zeer begeerig naar de unie met allen, begeert
daarom heviger en sterker naar den Zondag, en
naar de wettig geconstitueerde kerkvergadering,
dan gij en ik verlangen kunnen. Zouden wij Hem
dan niet nalooopen, die ons vooruitgaat naar Zijn
openbaringsplaats, en haastig zeggen: zie hier ben
ik, Koning van mijn leven, Heer van al mijn dagen,
ook van den Zondag? Ik vind Uw gebod toch wel
zeer licht, want het is loopen in verwondering,
dat Gij Heere mij ontmoeten wilt, dat Gij de unie
slechten wilt met mij, dat Gij mij bekwamen wilt
Gode te leven, dat Gij dezen kerkgang maakt tot
een levensgang.

Wij moeten Hem weer kennen als Kerkver-
gaderaar, die op den Zondag zegt: Ik kom
tot U, en als Kerkvorst, die zegt: zoo wil Ik zijn
ontmoet. Het is een heel ding Hem Heere van den
Sabbath te noemen. Hij ziet nu zeer nauw toe op
ons, Gods nieuwe sabbathsvierders.

Heere zeggen dat is gehoorzamen.
Wij zullen dan op den Zondag „met vreugd in
het huis des „HEEREN“ gaan“.

H. v. d. B.

III ZIELKUNDE III

Het Creatianisme bij Augustinus.

I.
Over het Creatianisme of de schepping van de
menschelijke ziel heeft de kerkvader Augustinus
430, veel geschreven, maar hij is niet tot een op-
lossing gekomen. Hij verhaalt in zijn Retractationes,
dat hij twee brieven heeft geschreven aan den
presbyter Hieronymus, die te Bethlethem woonde.
De eerste liep over den oorsprong van de ziel,
de tweede over de uitlegging van Jacobus 2: 10.
Hieronymus antwoordde daarop, dat hij geen tijd
had om hem daarop te antwoorden. Daarbij is
het gebleven. Na zijn dood heeft Augustinus de
beide brieven uitgegeven. De eerste om de lezers
te vermanen af te zien van het onderzoek naar de
wijze waarop aan kinderen bij hun geboorte een
ziel wordt gegeven, of in een zoo duistere zaak
alleen die oplossing van de kwestie aan te nemen,
die niet in strijd kwam met het algemeen geloof
ten aanzien van de erfzonde. Augustinus' brief over
den oorsprong van de ziel is geschreven in 415
en begint met de woorden: „Deum nostrum qui
nos vocavit“, d.i. „Ik heb gebeden tot onzen God,
die ons heeft geroepen tot Zijn koninkrijk en heer-
lijkheid“.

Na een korte inleiding schrijft de kerkvader, dat
hij uitgaat van de onstoffelijkheid van de ziel,
op grond van het feit, dat ze het geheele lichaam
doortrekt met dezelfde energie. Ze is daarom ge-
schapen uit een substantie, die verheven is boven
de elementen van deze wereld. In zijn geschrift
over den vrijen wil had Augustinus vier opinies
vermeld aangaande den oorsprong van de ziel:
1e dat alle zielen afkomstig zijn van Adams ziel;
2e dat God voor ieder individu een nieuwe ziel
schept; 3e dat zielen alreede bestaande door God
naar de lichamen gezonden worden; 4e dat zielen
van zelfs in hun lichamen komen. En nu vraagt
hij in zijn brief, welke van deze vier opvattingen
de beste is. Velen komen bij hem met deze
vraag, doch hij kan die niet beantwoorden, zoo-
dat ze bij zichzelf zeggen: Zijt gij een leeraar in
Israël en weet gij deze dingen niet?
Voorts schrijft Augustinus, dat hij in een brief
van Hieronymus aan Marcellinus had gelezen, dat
deze geloofde aan de schepping van de ziel bij de

geboorte. Wel zegt de Schrift, dat God ophield
met scheppen, doch de Heere Jezus verklaarde:
„Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik ook“. De
moeilijkheid voor Augustinus is deze: Hoe ont-
staat dan de erfzonde, als God de zielen schept?
En waarom schept God zielen voor hen, die be-
stemd zijn jong te sterven? En waarom schept
God zielen van kinderen, die vroeg sterven en
eeuwig straf zullen lijden in de hel? En waarom
zielen zonder verstand, zooals bij het opgroeien
soms blijkt?

In zijn geschrift over „De vrije wil“ had Augu-
stinus reeds gezegd, dat God absoluut vrij is van
alle blaam, als Hij de ouders straft in hun kinde-
ren, maar dat God ook, zonder dat wij het weten,
zulke kinderen in genade kan aannemen door
Christus.

Ten slotte onderzoekt de kerkvader eenige tek-
sten, zooals Psalm 33: 15: Hij formeert hun aller
hart, Zach. 12: 1: Die des menschen geest in zijn
binnenste formeert. Daarbij teekent hij aan, dat
scheppen van zielen iets anders is dan vormen.
Voorts haalt hij aan Psalm 51: 10: Schep mij een
rein hart, o God; doch een ziel kan niet verlangen
om geschapen te worden, als ze alreeds bestaat.
Ook noemt hij Pred. 12: 7: De geest zal weder-
keeren tot God, die hem gegeven heeft. Aan deze
woorden gaat vooraf: Zijn stof zal tot de aarde
keeren, als het geweest is en daaruit besluiten
sommigen, dat de ziel eveneens tot Adam en door
hem tot God terugkeert bij den dood. Over de ver-
onderstelling, dat de zielen reeds vóór het lichaam
bestaan hebben, en dat zij in Adam zijn gestorven,
wil Augustinus niets goeds zeggen, want daaruit
zou volgen, dat de zielen als ze eenmaal weer
uit het lichaam weg zijn, nog kunnen zondigen en
verloren gaan, wat de meest afschuwelijke ge-
dachte is.

Augustinus hoopt, dat de leer van de schepping
van elke ziel, door God, zal kunnen bewezen wor-
den. Intusschen herinnert hij aan de woorden van
den Heere Jezus tot Zijn Apostelen: „Ik heb nog
vele dingen tot u te zeggen, maar gij kunt die nu
niet dragen“. Gaarne wil hij zijn onkunde in dezen
dragen, doch hij is bevreesd, dat sommigen opinies
hieromtrent zullen opvatten, die in strijd zijn met
de algemeen aangenomen geloofswaarheden. „Dit
toch moet bij ons vast staan, dat pasgeboren
kinderen als ze sterven in geen anderen weg kun-
nen behouden worden dan door de genade van
Christus' Naam, die Hij ons gegeven heeft in de
sacramenten“.

In 419 heeft Augustinus weer geschreven over
dit onderwerp, nadat hij door een zekeren Vin-
centius Victor was aangevallen over de beide
opvattingen, waartusschen hij meende te moeten
kiezen, n.l. dat de ziel uit Adam is en voorts uit de
ouders of rechtstreeks van God komt, evenals bij
Adam zelf.

Augustinus schreef naar aanleiding daarvan vier
boeken over de ziel en haren oorsprong.

In het eerste boek verklaart hij aan een monnik
Renatus, dat Victor een kwestie meende te kunnen
oplossen, die zijn krachten ver te boven ging.
Victor blijkt volbloed creatianist te zijn geweest in
zijn brieven aan Petrus en Renatus.

In het tweede boek waarschuwt hij een zekeren
monnik, Petrus genaamd, om Victor in deze zaak
niet te vertrouwen.

In het derde boek toont hij de fouten aan door
Victor gemaakt in zijn brieven, en de noodzake-
lijke verbeteringen daarvan.

In het vierde boek verdedigt Augustinus zijn
aarzeling, om zich hierover uit te spreken. Wel
houdt hij staande, dat de ziel niet stoffelijk, maar
geestelijk bestaat.

Doch de Heilige Schrift zegt ons niets aangaande
de verbinding van die twee elementen. En zoo
staat de kerkvader voor een raadsel.

Den Haag. LOS.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Deutsche Nationaal-socialisme.

V.
Nationaal-socialisme en Onderwijs. (I)

De School. (I)

Er is sprake van geweest, dat men ook jeugd-
afdeelingen vormen zou van kinderen op zeer
jongen leeftijd: van 8 tot 9 of 10 jaar, en dat het
plicht zou worden voor heel de Deutsche jeugd
om zich bij de met haar leeftijd passende partij-
organisatie aan te sluiten. Zoover ons bekend is,
is dat tot op heden echter nog niet geschied, en is
ieder nog vrij, om zich niet bij een organisatie
aan te sluiten, en zijn ook de kinderen op dien
zeer jongen leeftijd nog niet georganiseerd.

Dat laatste was ook niet zoo bijzonder nood-
zakelijk.

Want wel is de Hitlerjeugd één van de organen
tot opvoeding van de jeugd naar het nieuwe
systeem, maar de nationaal-socialistische staat be-
schikt ook nog over andere middelen om zijn
nieuwe levensbeschouwing de jeugd in te lepfen,

voorzoover en indien dat door de ouders niet vol-
doende geschieden mocht

We bedoelen de school, en dan met name de
lagere school.

Er is in Duitschland ook een „schoolstrijd“ ge-
weest.

Thans bestaat die feitelijk niet meer.

Wel was en is er nog de „Schoolunie“. De be-
ginnselen daarvan treffen we reeds aan ongeveer
1840 in op zichzelf staande vereenigingen, die ten
doel hadden het „behoud en de zekerheid van de
evangelische volksschool“. Deze losse vereenigin-
gen sloten zich in 1890 aaneen tot de „School-
unie“.¹⁾

Strikt genomen bestaat daar de beweging voor
Christelijk onderwijs dus ongeveer even lang als
hier. Maar het is opmerkelijk, dat daar op verre
na niet zooveel is bereikt.

Voor een groot deel is dat waarschijnlijk te
wijten aan de andere verhoudingen, en voor een
niet geringer deel is dat ook toe te schrijven aan
een goed bedoelde, maar niettemin geheel verke-
erde doelstelling der „Unie“. Want ze
streefde weliswaar naar een school met den Bijbel,
maar niet naar een „vrije“ school, doch naar
een christelijke staatschool.

Nu bestond die feitelijk al, en zoo was het doel
van de „Unie“ meer het behoud van het be-
staande, dan wel het oprichten van nieuwe, eigen
scholen. Dat heeft ze zich nimmer tot doel ge-
steld; ook niet, toen men zag, dat het met de
school hoe langer hoe verder den verkeerden weg
opging.

Op schoolgebied was de toestand ongeveer zoo,
dat de „kerk“ wettelijk toezicht had op de scholen.
De predikant was tegelijk schoolopziener te zijner
plaats.

Dat was wettelijk geregeld.

Maar aan die verhouding werd een einde ge-
maakt door de revolutie van 1918. Men liet offici-
ciel de geldende bepalingen der wet inzake de
school bestaan, maar stelde ze buiten werking,
met de bedoeling, een nieuwe rijkschoolwet uit te
vaardigen.

Daarop had de „Unie“ in de laatste jaren haar
hoop dan ook gevestigd. Ze wilde trachten te be-
werken, dat de nieuwe schoolwet zooveel mogelijk
aan haar wenschen tegemoet kwam. Daartoe diende
ze bij de regeering een ontwerp-schoolwet in.

Meestal durfden de ministers hun handen niet
in dit wespennest steken. Er werd wel over plan-
nen gepraat, maar tot uitvoering kwam het nooit.

Een oogenblik heeft het geleken, dat er werke-
lijk iets gebeuren zou, en dat dan daarbij ook
terdege rekening gehouden zou worden met de
verlangens van de „Unie“. Dat was, toen Von Gayl
minister was geworden in 't ministerie-von Papen.
Er waren duidelijke aanwijzingen, dat deze mi-
nister het voornemen had, om een schoolwet uit
te vaardigen in christelijken zin. De hoop ver-
vloog echter, toen het ministerie-von Papen de-
missionair werd, en Von Gayl weer van het terrein
verdween, waarbij het uitvaardigen van een nieuwe
schoolwet voor zijn opvolger bleef liggen, die er
ook niet mee klaar kwam.

En er is tot op heden geen nieuwe schoolwet
gekomen.

Hebben dan de nationaal-socialisten daarin geen
verandering aangebracht?

Men kan antwoorden: Neen!, en ook: Ja!

Zeggen we: Neen!, dan moet dat zoo opgevat
worden, dat ze wettelijk formeel alles bij het oude
hebben gelaten. Ook zij hebben geen nieuwe Onder-
wijswet gegeven. Er zijn wel eens geruchten ge-
weest, dat er een nieuwe verordening op het
Onderwijs in de maak zou zijn, maar wat daar van
waar is, is moeilijk te zeggen.

Trouwens, de heeren nationaal-socialisten heb-
ben ook niet zoo bijzonder behoefte aan een nieuwe
wet op het onderwijs. Die verstaan de kunst om
ook zonder wetswijzigingen het bestaande te ver-
anderen.

En het laat zich verstaan, dat ze in een zoo be-
langrijk punt als het onderwijs hun invloed dan
ook wel lieten gelden. De school was een der
middelen, die ze gebruiken konden om hun denk-
beelden te propageeren op een wijze, dat er ook
vrucht van verwacht kan worden; en ze hebben
daar ook maar wat ijverig gebruik van gemaakt.

Het was allereerst opmerkelijk, hoe spoedig de
onderwijzers bijna zonder uitzondering „om“ wa-
ren, en op eenmaal veranderden in vurige aanhan-
gers van het nationaal-socialisme; even vurig als
ze vroeger voor andere partijen in het vuur
kwamen!

Men kan moeilijk aannemen, dat dit allemaal
„beginfel“ was; bij velen zal er een andere driff-
veer achter gezeten hebben. Er staat een stok
achter de deur, waarmee men met name hun ge-
voelige slagen toebrengen kan, en dan moet het ons
niet al te zeer verwonderen, dat er onder hen zijn,
die gaarne meer dan 100 pCt. willen laten zien.

Dat had natuurlijk ook invloed op het onderwijs,
dat door hen werd gegeven.

Van een Christelijke school wil het nationaal-

¹⁾ Duitsch: Schulverband deutscher evangelischer Schul-
gemeinden.